

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

**НАБЛЮДЕНИЕ
НА
РАБОТНАТА
СИЛА**

2009

Какво представлява наблюдението?

Наблюдението на работната сила е най-голямото извадково статистическо наблюдение, провеждано чрез домакинствата, и е важен инструмент за описание и анализ на развитието на пазара на труда. Чрез изследването се осигурява информация за икономическата активност, заетостта и безработицата на населението на 15 и повече навършени години, като тази информация е в съответствие с международно приетите концепции и дефиниции.

Кой извършва наблюдението?

Наблюдението на работната сила се извършва от Националния статистически институт (НСИ) и неговите териториални поделения - статистическите бюра със седалище областните градове.

Националният статистически институт е източник на официална статистическа информация в Република България. Той провежда статистически изследвания съгласно Националната статистическа програма, която се приема ежегодно от Министерския съвет, както и изследвания, възложени и финансирани от Евростат (Статистическата служба на Европейския съюз) или от други международни

организации, публикува и разпространява получената информация и я предоставя на потребители от страната и чужбина.

Наблюдението на работната сила е включено в Националната статистическа програма.

Колко често се извършва наблюдението?

От 2003 г. наблюдението на работната сила се извършва непрекъснато, т.е. през всяка седмица от тримесечието се анкетират част от домакинствата, включени в извадката. По този начин се осигуряват тримесечни и годишни резултати.

Откога се провежда наблюдението?

Наблюдението на работната сила се провежда в България от септември 1993 година. До 1999 г. то се извършва 2 - 3 пъти в годината, а от 2000 до 2002 г. - четири пъти в годината (през март, юни, септември и декември), като всички домакинства се анкетират в рамките на една седмица.

Колко домакинства се анкетират при наблюдението?

Всяко тримесечие се анкетират над 30 хил. лица на 15 и повече навършени години, живеещи в 19.5 хил. домакинства.

Как се избират домакинствата?

Домакинствата, които трябва да бъдат анкетирани при Наблюдението на работната сила, се избират чрез случаен подбор. Според статистическата теория това е задължително условие, за да се гаран-

тира представителност на резултатите от извадковите наблюдения, т.е. получените от изследването резултати да се доближават максимално до действителните характеристики.

За целите на преброяването на населението територията на страната е разпределена на преброителни участъци (около 40 000). От тях за формирането на извадката за Наблюдението на работната сила чрез случаен подбор първоначално се избират 2 438 преброителни участъка от цялата страна. След това от всеки от избраните преброителни участъци на случаен принцип се избират по 8 домакинства (за едно тримесечие). Името на главата на домакинството и адресът се вземат от списъците на домакинствата, изготвени при последното преброяване на населението.

Как се извършва наблюдението?

Наблюдението се извършва чрез анкетиране на лицата от избраните домакинства при посещение в домакинството и провеждане на лично интервю. Анкетьор, който е служител или сътрудник на Националния статистически институт, посещава домакинствата по определен график и провежда интервюто, като попълва отговорите на лицето в специално подготвената за изследването анкетна карта (въпросник). При посещението в домакин-

ството анкетьорът се легитимира със служебната си карта и предоставя писмо от Председателя на НСИ. Желателно е всяко лице да отговаря лично на въпросите на анкетьора, но се допуска при отсъствие на някой от членовете на домакинството интервюто да бъде проведено с друг член на домакинството, който може да предостави необходимата информация.

Колко пъти се анкетира едно и също домакинство?

Домакинствата, попаднали в извадката за наблюдението, се анкетират в две последователни тримесечия и след интервал от две тримесечия се анкетират отново в следващите две тримесечия, т.е. всяко домакинство се анкетира общо 4 пъти. Неколкотократно анкетиране на домакинствата създава неудобства, но е необходимо за по-точното анализиране на настъпилите промени.

Задължително ли е да се участва в наблюдението?

Съгласно Закона за статистиката участието на домакинствата в наблюдението е доброволно. Същевременно обаче всеки отказ на домакинството влошава точността на получаваните резултати и може да доведе до погрешни изводи. Поради това участието на всяко избрано домакинство е от изключително важно значение.

Каква е продължителността на интервютата?

От досегашната практика е установено, че интервюто на едно лице продължава средно около 15 ми-

нути. За всеки анкетиран продължителността на интервюто е различна и зависи от неговия статус (работи, търси работа, не желае да работи), както и от това за кой път се анкетира.

За да се намали натовареността на домакинствата, от 2008 г. бяха направени някои промени в методологията на изследването. Вследствие на това пълният набор от въпроси се задава само при третото анкетиране на домакинствата, докато при останалите интервюта броят на въпросите е значително по-малък.

Какви въпроси съдържат анкетните карти?

Анкетните карти съдържат голям брой въпроси, но те не се задават на едни и същи лица. Лицата отговарят на различни въпроси от анкетната карта в зависимост от тяхната икономическа активност. Въпросите в анкетната карта обхващат няколко основни теми (раздели):

- Основна работа.
- Работно време.
- Втора работа.
- Предишен трудов опит на незаетите лица.
- Търсене на работа.
- Образование и обучение.
- Основен статус една година преди наблюдавания период и др.

Към анкетната карта могат да бъдат включвани еднократно и въпроси по други теми, представляващи определен интерес.

Анкетните карти могат да се видят на интернет сайта на НСИ, рубрика „Пазар на труда“.

Събират ли се лични данни?

В анкетните карти не се записва ЕГН на лицата. Датата на раждане е необходима единствено за точното изчисляване на възрастта, която е основна демографска характеристика и се използва широко при анализа на икономическата активност.

Как се използват данните от анкетните карти?

Данните от анкетните карти се въвеждат на компютър в съответното териториално статистическо бюро, след което се изпращат в Централното управление на НСИ за допълнителна проверка и обработка. Данните, получени от извадката, се обобщават и се разпростират върху цялото население на страната.

Как се гарантира запазването на поверителността на индивидуалните данни?

Съгласно Закона за статистиката получаваните и събираните при статистическите изследвания **индивидуални данни са статистическа тайна** и могат

да се използват само за статистически цели. Физическите лица, на които е възложено събирането, получаването, обработката или съхраняването на данни, представляващи статистическа тайна, подписват клетвена декларация за опазване на тайната при изпълнение на задълженията си и в срок 5 години от приключването им.

Провеждат ли се подобни изследвания в други страни?

В почти всички страни Наблюдението на работната сила е основният инструмент за изследване на заетостта и безработицата. Провеждането на наблюдението в рамките на Европейския съюз е законодателно уредено с Регламент (ЕО) № 577/98 на Съвета от март 1998 г., както и с последващи допълнения. В него са определени основните принципи, наблюдаваните характеристики и изискванията за точност на данните.

Данните, предоставяни от отделните страни, включително и от нашата страна, се използват при изчисляване на агрегирани (обобщени) данни за Европейския съюз.

**Заети лица на 15 - 64 навършени години и
коэффициенти на заетост по пол през второто
тримесечие на 2008 година ¹**

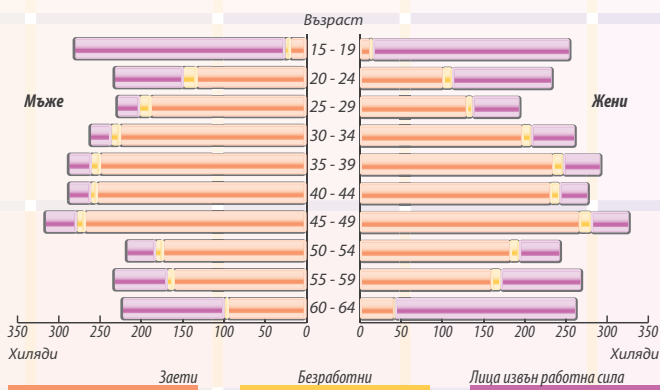
Страни	Заети лица - хиляди	Коэффициенти на заетост - %		
		общо	мъже	жени
ЕС-27	217936.1	66.0	73.0	59.1
Австрия	4035.5	72.3	79.0	65.7
Белгия	4382.5	62.0	68.3	55.7
България	3315.7	63.9	68.4	59.5
Великобритания	28682.1	71.6	77.4	65.9
Германия	37858.5	70.3	75.6	65.0
Гърция	4497.6	62.2	75.4	49.0
Дания	2819.7	78.4	82.4	74.4
Естония	633.8	69.8	73.8	66.1
Ирландия ²	2061.6	68.1	75.6	60.5
Испания	20271.5	65.0	74.4	55.2
Италия	23168.4	59.2	70.8	47.5
Кипър	372.0	71.1	79.3	63.3
Латвия	1088.8	69.5	72.9	66.2
Литва	1495.5	64.6	68.0	61.3
Люксембург	209.7	65.0	72.9	57.2
Малта	159.2	55.2	71.6	38.5
Нидерландия	8463.5	77.2	83.3	70.9
Полша	15452.0	58.9	66.0	52.1
Португалия	4902.2	68.6	74.3	63.1
Румъния	8984.0	59.7	66.4	53.1
Словакия	2394.9	61.7	69.2	54.2
Словения	969.1	68.3	72.6	63.7
Унгария	3837.7	56.5	63.1	50.1
Финландия	2541.2	72.3	74.7	70.0
Франция	25886.7	65.2	69.9	60.7
Чехия	4934.4	66.6	75.3	57.8
Швеция	4518.3	74.8	77.2	72.3

¹ Източник: Евростат, Наблюдение на работната сила.

² Прогнозни данни.

Каква информация предоставя наблюдението?

От Наблюдението на работната сила се получават обобщени данни за заетите и безработните лица и лицата извън работната сила (икономически неактивните лица) по основни характеристики - пол, възраст, местоживеене, образование. Изчисляват се и аналитични показатели като коефициенти на икономическа активност, заетост и безработица.

**Икономическа активност на населението
от 15 до 64 навършени години
по пол и възрастови групи през 2008 година**

Как се определят заетите, безработните и икономически неактивните лица при наблюдението?

Заети са лицата на 15 и повече навършени години, които през наблюдавания период, който е една календарна седмица:

- извършват работа, дори за един час, за което получават работна заплата или друг доход;
- не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради болест, годишен отпуск, отпуск поради раждане и отглеждане на дете, родителски

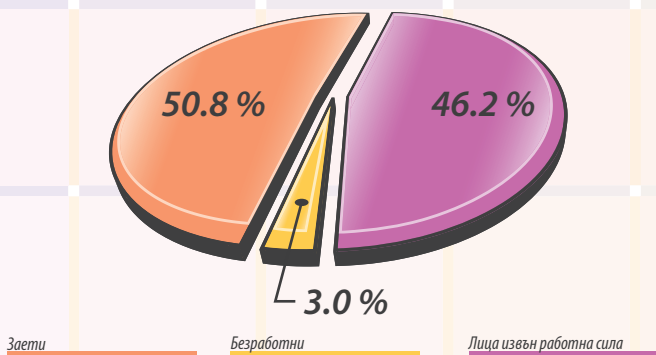
отпуск, стачка или други причини.

Безработни са лицата на възраст 15 - 74 навършени години, които:

- нямат работа през наблюдавания период;
- активно търсят работа през период от четири седмици, вкл. наблюдавания период, или вече са намерили работа, която очакват да започнат до 3 месеца след наблюдавания период;
- имат възможност да започнат работа до две седмици след края на наблюдавания период.

Заетите и безработните лица съставляват работната сила, или икономически активното население.

Икономически неактивни (извън работната сила) са лицата, които не са нито заети, нито безработни през наблюдавания период.

Структура на населението на 15 и повече навършени години през 2008 година

Как се изчисляват коефициентите на икономическа активност, заетост и безработица?

Коефициентът на икономическа активност представлява относителния дял на икономически активното население от населението на същата възраст.

Коефициентът на заетост представлява относителния дял на заетите лица от населението на същата възраст.

Коефициентът на безработица представлява относителния дял на безработните лица от икономически активното население.

Коефициенти на икономическа активност, заетост и безработица

Как се оповестяват данните?

Петдесет и два дни след края на всяко календарно тримесечие НСИ изготвя прессъобщение и публикува на сайта си в интернет (www.nsi.bg) основните данни от наблюдението за съответното тримесечие.

Около два и половина месеца след края на всяка година се обявяват годишните резултати от наблюдението, които се получават чрез осредняване на данните от четирите тримесечия на годината.

Къде се публикуват данните?

Данни от Наблюдението на работната сила се публикуват в следните издания на Националния статистически институт:

- Специализирано тримесечно електронно издание „Заетост и безработица”.
- Годишно печатно издание и електронна версия „Заетост и безработица - годишни данни”.
- Общи издания на НСИ:
 - Статистически годишник;
 - Статистически справочник;
 - Статистическа панорама - България;
 - Брошура „България”.

В изданията и в интернет сайта на НСИ се публикува и информация за методологията на изследването.

Информация, която не е публикувана, може да бъде предоставена на потребителя по индивидуална заявка.

Кои са основните потребители на информацията от наблюдението?

Обобщените данни от Наблюдението на работната сила се използват от изпълнителната власт на национално и регионално равнище, Българската народна банка, научни институти, университети.

В международен план данните от Наблюдението на работната сила се използват от европейските институции и от други международни организации като Международната организация на труда, Икономическата комисия за Европа при ООН, ЮНЕСКО, УНИЦЕФ и др.

Провеждат ли се и други статистически наблюдения, които предоставят данни за заетостта?

Наблюдението на работната сила не е единственият източник на данни за заетостта и безработицата. НСИ провежда изследване и публикува резултати за заетите лица и от наблюдения, провеждани чрез предприятията, фирмите и организациите. Изготвят се и оценки за заетите лица чрез комбинирането на данни от различни източници, които се използват при изчисляване на производителността на труда и други показатели.

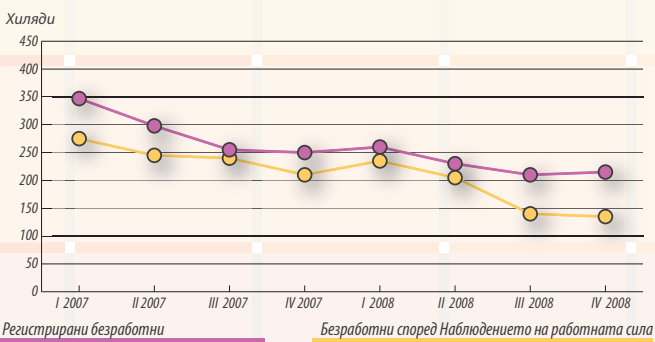
Различията в данните за заетостта се дължат на използването на различен обхват, единици на наблюдение и други методологически особености.

Защо данните от Наблюдението на работната сила се различават от данните за регистрираните безработни, обявявани от Агенцията по заетостта?

При определяне на безработните лица Наблюдението на работната сила използва методология, осигуряваща международна сравнимост на данните. Тя се основава на препоръките на Международната организация на труда. Данните на Агенцията по заетостта се отнасят само за безработните, регистрирани в бюрата по труда с оглед получаване на обезщетения, участие в курсове за квалификация, участие в програми за насърчаване на заетостта.

тостта, посредничество при намиране на работа и др.

Лица, които са определени като безработни при Наблюдението на работната сила, може да не са регистрирани в бюрата по труда, а да търсят работа по други начини. Същевременно лица, които са регистрирани в бюрата по труда, може да не са определени като безработни, ако не търсят активно работа.

Регистрирани безработни и безработни според Наблюдението на работната сила за периода I тримесечие 2007 - IV тримесечие 2008 година

Информационен указател

Допълнителна информация може да бъде получена на следните адреси:

НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

ул. „П. Волов” № 2, София 1038, България

<http://www.nsi.bg>

Отдел „Статистика на труда”

телефони: (+3592) 9857 549

(+3592) 9857 619

e-mail: jgueron@nsi.bg

e-mail: dtoteva@nsi.bg

e-mail: ckostova@nsi.bg

Приемна на НСИ

телефон: (+3592) 9857 111

e-mail: info@nsi.bg

Пресцентър

телефон: (+3592) 9857 457

e-mail: presscentre@nsi.bg

Отдел „Публикации”

телефони: (+3592) 9857 773

(+3592) 9857 142

e-mail: publikacii@nsi.bg

Отдел „Е-услуги”

Библиотека

ул. „П. Волов” № 2,

телефони: (+3592) 9857 521

(+3592) 9857 633

Книжарница

ул. „П. Волов” № 2,

висока сграда, партер

телефон: (+3592) 9857 560

НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

НАБЛЮДЕНИЕ НА РАБОТНАТА СИЛА

Дирекция „Бизнес статистика”

Отдел „Статистика на труда”

Редактори: М. Алексиева, М. Трифонова

Тираж: 20 000

